

Oświecenie

Czas trwania epoki: w Europie
w Polsce

- od końca XVII w.
- od połowy XVII w.

do początku XIX wieku
do początku XIX wieku

Główne prądy literackie

Klasycyzm	Styl odwołujący się do starożytnych Greków i Rzymian. Propagował harmonię kształtów i umiar, unikając skrajnych wartości estetycznych, jak komizm satyryczno-groteskowy czy gwałtowny tragizm. Sięgano chętnie po takie formy, jak epos, tragedia nawiązująca do starożytności, poemat dydaktyczny i opisowy, oda, satyra, bajka.
Sentymentalizm	Kierunek literacki ukształtowany w opozycji do klasycyzmu. Charakteryzował się nasileniem pierwiastka uczuciowego. Ideałem bohatera dla sentymentalistów był człowiek czuły (fr. <i>sensible</i>). Oprócz przesady w wyrażaniu uczuć i afektacji, odznaczał się zamiłowaniem do wsi i przyrody, do której uciekał ze stolicy, z gwaru intryg i zabaw, w poszukiwaniu tkliwych wzruszeń. We własnym ośrodku wiejskim wprowadzał zwyczaje ludzi prostych, nie zepsutych przez cywilizację, najczęściej pasterzy i rolników.
Preromantyzm	Okres przejściowy między klasycyzmem a romantyzmem. Postulował odrzucenie klasycznych reguł sztuki na rzecz tworzenia poezji oryginalnej wyrosłej z natchnienia artysty. Nurt charakteryzujący się fascynacją historią, zwłaszcza średniowiecza, twórczością ludową.

Główne prądy filozoficzne

Deizm	Pogląd zakładający Bóg stworzył świat, ale odtąd w losy świata, pozostawiając własnemu biegowi.
Libertynizm	Ruch umysłowy, który sprzeciwiał się autorytetowi religii i wzorcom obyczajowo – społecznym, upowszechnianym przez Kościół.
Utylitaryzm	Doktryna filozoficzna głosząca, że użyteczność jest podstawowym kryterium działania.

Główne prądy myślowe

Racjonalizm	Założenie, że do prawdy można dojść za pomocą rozumowania.
Empiryzm	Doktryna filozoficzna głosząca, że źródłem ludzkiego poznania są wyłącznie lub przede wszystkim bodźce zmysłowe docierające do naszego umysłu ze świata zewnętrznego, zaś wszelki idee, teorie itp. są w stosunku do nich wtórne.

Podstawa programowa:

Ignacy Krasicki – wybrana satyra lub *Monachomachia*

Teksty omawiane na zajęciach:

Ignacy Krasicki: satyry - *Pijaństwo*, *Do króla* (fr.), *Monachomachia* (fr.), bajki – *Wstęp do bajek*, *Wół minister*, *Ptaszki w klatce*, *Malarze*;

Franciszek Karpiński: *Do Justyny*. *Tęskność na wiosnę*.